

լու Հայոց վրայ՝ իր Փարսման եղբոր՝ վրաց թագաւորին օգնութեամբն, Պարսիքն տաղտկացան խուտարգայ անգլթու թիւններէն, որ ապաննեց Սլտաւան եղբայրը, անոր կինը և որդին, հաւաիրեցին քաջայանդուզ ալըն վարդան, որ երկու աւուր մէջ կտրեց երեք հազար ասպարէզ և հասաւ խուտարգայ վրայ, հալածեց զինքը, տիրեց ամբողջ գաւառին բացի Սեւկկիացիներէն, որոնք իր հօրմէն ալ ապստամբեցին, և պաշարեց զՍեւկկիս: Խուտարգ Տայոց և վրկանաց օգնութեամբ հասաւ ազատեց քաղաքս պաշարմանէն և վարդան մեկնեցաւ դէպ ի Բակտրիաս:

Երբ արեւելք այսպէս երկպառակուած էր՝ Միհրդատ հռովմէական զօրքերով մըտաւ Հայաստան, նուաճեց բերդերը: Փոքր Հայոց կոտիշ արքայն, որուն հետ միացան նախարարներէն ոմանք արգելք եղան ժամանակ մը Միհրդատայ յաղթանակներուն, բայց բռնադատուեցան կայսեր հրովարտակին վրայ խոնարհիլ և միաբանիլ, այսու խաղաղութիւն տիրեց Հայոց մէջ:

* * *

Հ Ա Յ Կ Ա Կ Ա Ն Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

« ԳԻՒԼԱՏՆՏԵՍ »

Թիֆլիզու հորիզոնին վրայ տարւոյս սկիզբը ծագեցաւ այս ուշագրաւ շարք թաթերթի:

Իբրև մասնագիտական հիւղի պատկանող թերթ՝ յոյժ գնահատելի է դրած նպատակին ու սկսած քայլերուն համար: Եւ թէպէտ չէ թևակոխած դեռ իր քսաներորդ թիւը, սակայն իր ընթացքը կը յուսացընէ ուրիշ շատ մը քսաններ կամ գէթ փափագելի կը թողու մեզ:

Թերթին խմբագրութիւնը անոր առաջին թուոյն մէջ — ինչպէս սովորութիւն է — դրած է իր ծրագիրը, և կը պարզէ թէ «Գիւղատնտես»ը «Իրեն նպատակ և դրէ՝ ժողովելով իր շարքը մի կողմից մեր

երկրի զանազան մասերուն ցրտած գիւղատնտեսներին, միւս կողմից ողորդ և երաւարդիներէի հետ զոյժ ունեցող անձանց և ինտելիգենտ ոյժերին, միասնաձայն չանքերով օգնելուսն զպէրկարագործարեամբ և գիւղատնտեսութեամբ պարապող մեր ժողովրդի»։ Եւ ստուգիւ պարզ լոյս տեսած թիւերը կը պարունակեն փորձառութեամբ և գիտութեամբ գրուած յօդուածներ, որոնք միանգամայն շատ օգտակար և յարգելի խորհուրդներ են, վասն զի, ինչպէս կ'ըսէ խմբագրութիւնն ալ «Ամեն մի ցործնական խորհուրդ, ամեն մի դէպի կատարելութիւն տալու ջանքունք կ'ունենայ իր նշանակութիւնը, որովհետեւ այդ կողմից նա (գիւղացի) կամ ոչինչ չգիտէ, իսկ եթէ գիտէ էլ, երաւացածը շատ քերի է և անկատար»։

Այս պարբերակներ մամողջ աչք անցընելէ վերջ՝ շատ հաւանական կ'երևնայ մեզ որ «Գիւղատնտես»ի բաժանորդները խիստ զոհ մնացած ըլլան, զայս կը հաստատէ նաև նոր հասած վերջին թիւ 14ը, որուն ճակատը դրուած ծանուցում մը կը տեղեկացնէ թէ սպառած N N 1. 2. 3. և որ և է թիւի մ'ալ կրկին օրինակ չգտնուիլ: Ասով բաժանորդներու բազմութիւն մը կը նշմարուի, որ թերթի մը նկատմամբ շատ անգամ օգտակարութեան վրկայութիւն կրնան դիտուիլ: «Գիւղատնտես»ի մէջ աս աւելի կը տեսնուի քան անոր հասրը 10 կողէկ ըլլալը: Յիշուի անպատճառ պէտք է ամէն գիւղացի, թէ որ կրնայ — բաժանորդագրուիլ — անոր: Մասնագիտական թերթի մը բաժանորդ գրուիլը բնականաբար կը յարմարի աւելի մասնագէտներուն ու այդպիսի նիւթերու հետամուտ եղողներուն, և միթէ գիւղացի ժողովուրդը չէ առտուրնէ մինչև իր կուն մշակութեամբ, հօտաղով և մեղուաբուծութեամբ զբաղողը:

Սոյն օգտաշատ ձեռնարկին զազափարը առաջին վայրկենին իսկ խրախուսուելով՝ ո՛չ միայն յատուկ յօդուածագիրներ շահած է, այլ նիւթապէս ալ նպաստած են անոր բուսկիի գումարներով՝ կովկասեան Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը,

Թիֆլիզի Հայոց Տնայնագործական Ընկերութիւնը և այլք իսկ բուռն համակրանք յայտնած են այս Հանդէսին կովկասեան Կայսերական Գիւղատնտեսական Ընկերութիւնը, Ռուս—Կայսերական Գիւղատնտեսական Թոշնապահութեան Ընկերական Թիֆլիզու բաժանմունքը, կովկասեան Պողաբուծական ընկերութիւնը և ուրիշներ:

Եւ իրացնէ պէտք է նկատել որ այս օրուան օրս «Գիւղատնտես»ը պատուարբեր թերթ մ'է և պիտի մնայ Թիֆլիզի և ամբողջ Հայութեան, ու մենք չենք կրնար չմտադրել այսպիսի թերթի մը անդու յաւատարմութիւն՝ դրած նպատակին լիովին հասնելու համար: Հ. Ղ. Տ.

ՏԻՄՊԻՋՈՒՆԻ ՆՈՐ ԹԵՐԹԸ

Տարւոյն Ապրիլ 8/21ին լոյս տեսաւ Տրապիզոն Խարխաթի թերթը, որ պիտի հրատարակուի շաբաթը երկու անգամ: Թուրքիոյ աս վերջին վերածնութենէն՝ աւանդաւայն չափով օգտուողները եղան Գաւառները, որոնք հին ոճովի օբով՝ ամենէն աւելի լըուածն էին: Յայտնի է թէ ինչ մեծ կոչում ու դեր ունի փրկարար յառաջդիմութեան մէջ՝ մասնաւորապէս ազատ մամուլը, որ ժողովրդեան ձայն ու թարգմանն է: — Շատանց արդէն Տրապիզոնի մէջ պէտք զգացուած էր պարբերական թերթի մը, ու ժամանակին՝ նոյն իսկ լուր ելաւ թէ «Մէք» պիտի կոչուէր աւոր անունը: Ամէն ծրագրի իրագործում, սակայն, իր զոհողութիւնները պահանջելով, այսօր կարելի չէր եղած այդպիսի հրատարակում մը: Պոնտոսի նախընծայ հայ թերթին ըլլալու պատիւը պահուած էր «Խարխաթ»ին, ծաւալը փոքր, բայց սպազբութիւնն ու թուղթը համեմատօրէն մաքուր լրագրի մը, — գրական, հասարակական, քաղաքական: Կը հրատարակուի Հ. Յ. Դաշնակցութեան ձեռնդր՝ ու կը վայելէ իտիքիակթի համակրանքն ալ:

Ռուսալի է թէ հասարակաց համակրանքին ալ արժանանայ, և իր նմանները գտնէ նաև ուրիշ գաւառներու մէջ:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ Ք

Ի ՄԱՆ

ՊՕՂՈՍԻ ՄԵՍՔՃԵԱՆ

«Եւ աւերակներն անգամ հետք մը չ'են թողած»:

Մարդիկ Բաբելոնի աշտարակն կը կանգնէին—Թերևս Էյֆէլի բարձրութեան իսկ չի հասած—Լեզուներն կը շփոթին, զիրար չեն հասկնար: Հնար էր ուրեմն եթէ մէկ լեզու խօսէին՝ կարենային ի կատար հանել ձեռնարկներն:

Եւ որչափ անգամներ, մենութեանս մէջ մանաւանդ, և ես փորձած եմ՝ մեծազանգուած պաղ մարմարներ, ցուրտ քարեր, կարծր աղիւսներ՝ իրարու վրայ դիզել բարդել վերնաւոյ, հե ի հե ելեւէջեւ... ժամերու, օրերու մէջ, նոյն իսկ վայրկեանի մը մէջ շատ աւելի բարձրացնել շէնքս:

Սակայն, զագաթն, կատարն երբէք կարող չեղայ համեմատութեան մէջ տեսնել: Կը խառնակին և իմ խորհուրդներս ու մտածումներս և ալ չեն հնազանդիր կամաց. և իրենցմով իսկ կերտած այս աշտարակներս նոյն իսկ իրենք են դարձեալ, որ մին միւսին դրած վէճն՝ մին կողէն, միւսն հիւսն կը քալեն... և կուրծքին վրայ կը փլին... *

Տեսայ հրաբուխին այրելն, տեսայ ծովուն պատառիւն:

Հոն անդնդին խորն, հոն կրակին սիրտն նետեցի՝ խեղդելու, այրելու համար՝ այն ամեն իրարու ներհակ, անքնական, անհամոզելի, անըմբռնելի և անշատ թերթերու վրայ գրուածներ, թերթեր, որոց մին կիսաւարտ, միւսն հագրւ սկսած, սա ամբողջ գիրք մը, նա հագրւ բառ մը կը պարունակէ:

Մերթ տխրեցայ, զղջացի ըրածիս, որ պիտի խեղդուին, այրեն... և մերթ գոհութիւն մը, թեթեւութիւն մը զգացի հոգոյս մէջ՝ այսպէս ընելուս:

Կը տեսնեմ գահավէժ ալիքներ կը յար-